

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของภาษาไทยในด้านการศึกษา

ความสำคัญของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาตินั้น สำหรับคนไทยแล้วนับได้ว่ามีความสำคัญในทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนตาย ชาตินี้ไทยเป็นชาติที่มีภาษาไทยของตนเข้ามาเป็นเวลานาน และที่เป็นชาติรวมกันอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะเรามีภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย และรวมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ได้แยกความสำคัญของภาษาไทยออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการปกครอง^๑

ความสำคัญของภาษาไทยในด้านการศึกษาเล่าเรียนนั้น นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างมาก เป็นกุญแจดอกแรกที่จะเปิดประตูไปสู่ความรู้วิทยากรนานาประการ ซึ่งพอจะประมวลความสำคัญของภาษาไทยในด้านการศึกษาได้ว่า ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการศึกษารวิชาทุกแขนง^๒ และเป็นคลังที่เก็บวิชาความรู้ต่าง ๆ^๓

^๑ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, บันทึกค้นคว้าภาษาไทยเล่ม ๑ (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๑๕๑๔), หน้า ๔.

^๒ บุญถิ่น อัตถากร, "ข้อคิดเห็นในการสอนภาษาไทย" ในเอกสาร นิเทศการศึกษา คู่มือวิชาภาษาไทยเล่ม ๓ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๔), หน้า ๔๗.

^๓ เป็ลื่อง ณ นคร, "ข้อคิดในการสอนวรรณคดี" วิทยากร ๗๒ (พฤศจิกายน ๒๕๑๖) : ๓๒.

ภาษาไทยในด้านหนึ่งที่เป็นเครื่องมือของการศึกษาราชการทุกแขนงนั้นจะเห็นได้ชัดว่า ก่อนที่เราจะเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาเลขคณิต, วิทยาศาสตร์, ภูมิศาสตร์ หรือการที่จะฝึกหัด ความคิด สติปัญญา ตามเหตุผล จำเป็นที่เราจะต้องได้เรียนรู้ภาษาให้สามารถใช้การได้ดีเสียก่อน จึงจะลามาารณำไปใช้ในการที่จะศึกษาหาความรู้วิชาต่าง ๆ ในสิ่งที่ลึกซึ้งมากขึ้น และในการที่จะฝึกความคิด สติปัญญาที่ถูกต้องได้ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป กล่าววว่า ภาษาไทยมีความหมายสำหรับชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะภาษาไทยเป็นรากฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ถ้าอ่านภาษาไทยแตกฉาน และมีความเข้าใจความหมายดีแล้ว การเรียนวิชาอื่นก็ง่ายและสะดวกขึ้น^๑ เมื่อเราใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษา มีความรู้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความรู้เก่าที่มีมาตั้งแต่เดิม ซึ่งใช้วิธีการถ่ายทอดแบบจดจำเล่าสู่กันฟังต่อ ๆ กันมา ความผิดพลาดคลาดเคลื่อนก็มีมาก และอาจสูญหายไปได้ในระยะเวลาอันสั้น การจดบันทึกด้วยตัวอักษรจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ทำให้ความรู้ที่คนคิดได้ ศึกษาได้ มีความยั่งยืนและแพร่หลายออกไปในวงกว้างได้เป็นอย่างดี เมื่อความรู้วิทยาการต่าง ๆ ได้มีการเก็บสะสมในรูปของตัวอักษรซึ่งนับวันมีแต่จะเพิ่มมากขึ้น ภาษาไทยจึงเปรียบเสมือนคลังที่เก็บวิชาความรู้ต่าง ๆ ด้วยประการฉะนี้ ผู้ใดที่เรียนรู้ภาษาไทย ย่อมสามารถศึกษาหาความรู้ มีความแตกฉานกว้างขวางออกไป ซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อได้เปรียบของผู้รู้ภาษา เรียนรู้ไปเท่าใดไม่รู้จักหมด ความสำคัญของภาษาไทยนี้ได้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทยมาช้านาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสว่า

วิชาหนังสือเป็นวิชาที่น่านับถือ และเป็นที่ยสรรเสริญมาแต่โบราณว่าเป็นวิชาอย่างประเสริฐ ซึ่งผู้ที่เป็นใหญ่ยิ่ง นับแต่พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ตลอดจนราษฎรพลเมืองสมควรและจำเป็นจะต้องรู้ เพราะ เป็นวิชาที่อาจทำให้การทั้งปวงสำเร็จไปได้ทุกอย่าง โดยการทรงจำรำเรียนและเป็นวิชาที่ทำให้ผู้ได้รู้มีความฉลาดได้เร็ว ได้ง่ายขึ้น ถึงว่าผู้ใดจะเป็นผู้ที่มีปัญญา ไม่รู้หนังสือ แต่ผู้หนึ่งไม่มีปัญญาไม่รู้หนังสือ ผู้ไม่มีปัญญานั้นมักจะดีเทียม เท่าผู้ที่มีปัญญาถาดิขึ้นไปกว่าก็มี^๒

^๑ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, "ผลการวิจัยปัญหาการสอนภาษาไทย" วิทยาสาร ๒๒ (ธันวาคม ๒๕๑๔) : ๑๔.

^๒ คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเฉลิมถวัลยราชสมบัติครบ ๑๐๐ ปี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, เอกสารเรื่องการจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๑), หน้า ๑๗-๑๘.

ด้วยความสำคัญของภาษาไทยในด้านการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างมากสำหรับคนไทยทุกคนที่จะต้องได้เรียนภาษาไทยที่เป็นทั้งภาษาประจำชาติ และพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ จนสามารถใช้การได้ดี การเรียนการสอนภาษาไทยยังคงความสำคัญในตัวเองมาตลอดโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาที่ต้องให้ความรู้ ผูกทักษะด้านภาษาให้กับนักเรียนให้สามารถนำไปใช้ต่อไปในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพได้ เด็กเมื่อแรกเริ่มที่จะได้รับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน หรือนอกโรงเรียน จะต้องเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งแรก และจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนต่อเนื่องกันไปจนจบการศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ สิ่งที่จะเป็นคำถามต่อมาก็คือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และใช้ภาษาได้ดีเพียงใด นั่นคือ ผู้เรียนมีประสิทธิภาพวิชาภาษาไทยอย่างไร

ประสิทธิภาพวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา เรื่องสภาพการรู้หนังสือของผู้จบ ป.๔ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ และงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องจุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รายงานผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า ประสิทธิภาพวิชาภาษาไทยของนักเรียน ยังอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก กล่าวคือ ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ยังไม่สามารถอ่านหนังสือออก และเขียนหนังสือได้ มีจำนวนถึงร้อยละ ๓๓.๓๓^๑ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ยังมีจุดอ่อนในการใช้ภาษา, การสะกดคำ และการจับใจความสิ่งที่อ่าน^๒ และแม้กระทั่งนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งทางกรมสามัญศึกษาได้ทำ

^๑ กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัย เรื่องสภาพการรู้หนังสือของผู้จบ ป. ๔

(พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๒), หน้า ๔๐.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่องจุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๑๔), หน้า ๓.

การวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร ๒๕๐๓ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจถึงร้อยละ ๖๓^๑ ผลการวิจัยเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมา การเรียนการสอนภาษาไทยไม่ได้ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ความรู้ภาษาไทยยังไม่ใกล้เคียงมาตรฐานที่วางไว้^๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไม่ได้มีประสิทธิภาพในวิชาภาษาไทยเท่าใดนัก และยังแสดงให้เห็นถึงสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยว่า ได้เกิดอุปสรรค มีปัญหาขัดขวางไม่ให้เกิดการเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดหมายได้อย่างที่ควรจะเป็น

ปัญหาการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้สอนเป็นอย่างมาก เพราะเด็กกำลังเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในทุกด้านทั้งถูกและผิด ในโรงเรียนเด็กจะต้องเรียนรู้ภาษาที่ถูกต้องที่จะนำไปใช้ต่อไป ในด้านปัญหาการสอนภาษาไทย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทยและผลงานวิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย ได้กล่าวถึงไว้พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร และแบบเรียน
๒. ปัญหาเกี่ยวกับครู
๓. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน
๔. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน
๕. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผล
๖. ปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและค่านิยม

^๑ กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งเมื่อเทียบกับหลักสูตร (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๑), หน้า ๓๐.

^๒ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์, "ภาษาไทยวันนี้ ความสูญเปล่าในการเรียนการสอนภาษาไทย" วิทยาสาร ๒๔ (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖) : ๑๓.

๑. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียน หลักสูตรและแบบเรียนมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก เพราะโดยหลักการแล้ว หลักสูตรเป็นแม่บทที่จะกำหนดแนวทางในการสอนของครู และหนังสือแบบเรียน เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูดำเนินการสอนไปด้วยดีมากยิ่งขึ้น เมื่อการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่ได้วางจุดมุ่งหมายไว้สิ่งหนึ่งที่จะต้องพิจารณา คือ หลักสูตรและแบบเรียนว่า ได้เกิดอุปสรรค มีปัญหาขัดขวางไม่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดหมายได้อย่างที่ควรจะเป็น

ปัญหาที่พิจารณาได้จากหลักสูตร และแบบเรียนที่กำหนดใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๖๐ ได้แก่องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรไม่เชื่อมต่อการสอนของครู มีการกำหนดเวลาเรียน และคะแนนสอบวิชาภาษาไทยไว้น้อย ทำให้เวลาที่ครูจะใช้สำหรับให้นักเรียนได้ฝึกทักษะมีน้อย ไม่เพียงพอและตัวนักเรียนเห็นว่าวิชานี้คะแนนน้อยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสนใจมากนัก ในส่วนของความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระรวมทั้งวิธีสอน ไม่ได้แยกให้เห็นได้ชัดเจน คงเขียนปะปนกันทำให้ครูเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติ^๑ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของเนื้อหาสาระและวิธีสอนพบว่า เนื้อหาสาระให้ยึดหนังสือแบบเรียนเป็นหลักคือ ครูต้องสอนให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียนได้เป็นสำคัญ และกิจกรรมที่กำหนดให้ไม่มีขอบข่ายที่แน่ชัด คงกำหนดขอบเขตกว้าง ๆ ให้สำหรับหนังสือแบบเรียนนั้น ที่เป็นปัญหาสำคัญคือ เนื้อหาในหนังสือแบบเรียน มักจะซ้ำซ้อนและมีความยากง่ายไม่เหมาะสมกับวัยความสนใจและความรู้ของเด็ก การสอนของครูมิได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยสอนมา ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร และแบบเรียนนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับหลักสูตรภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ๒๕๐๓ ที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพวิชาภาษาไทยของนักเรียนในปัจจุบันนี้ไม่เป็นที่น่าพอใจและครูที่สอนภาษาไทยระดับสูงกว่า มักจะบ่นว่า เด็กอ่อนวิชาภาษาไทย และขัดทอดความผิดไปให้ครูที่สอนในระดับต่ำลงไปตามลำดับ^๒ นั่นคือการสอนของครูในระดับประถมศึกษานั้นเอง

^๑ กรมวิชาการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๐๓ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๒๑.

^๒ สุ อิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, "ภาษาไทยวันนี้ ความสูญเปล่าในการเรียนการสอนภาษาไทย" วิทยาสาร ;๑๓.

ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไข ขอบกรอบที่เป็นปัญหาดังนี้ การเขียนองค์ประกอบของหลักสูตรได้มีการแยกจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกิจกรรม รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ความถี่รวมยอด สื่อการเรียน และการประเมินผล ออกมาให้ครูเห็นอย่างชัดเจนและมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพื่อช่วยเหลือครูหลายเล่มด้วยกัน เล่มที่สำคัญสำหรับครูในหลักสูตรใหม่คือ แผนการสอนได้มีการจัดทำแผนการสอนให้กับครูทุกชั้นและกลุ่มประสบการณ์โดยกำหนดรายละเอียดที่จำเป็นในองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นแนวกว้าง ๆ เพื่อเป็นตัวช่วยให้ครูสามารถนำแผนการสอนไปปรับให้เข้ากับสภาพการณ์ในแต่ละท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการสอนนั่นเอง ในส่วนของหนังสือแบบเรียนได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะของเนื้อหา และรูปเล่มให้มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวที่ใกล้ชีวิตตัวเด็กอยู่ในความสนใจและเหมาะสมกับระดับความรู้ของเด็ก มีภาพสีประกอบ และจัดทำคู่มือหนังสือเรียนสำหรับครูในการที่จะใช้หนังสือแบบเรียนให้เป็นประโยชน์ในการเรียนได้อย่างตรงจุดมุ่งหมายของการใช้หนังสือแบบเรียนให้มากที่สุดกล่าวคือ จัดทำกิจกรรมการสอน เสนอแนะให้ครูได้เลือกใช้คู่กับหนังสือแบบเรียน

แม้จะได้มีการแก้ไขขอบกรอบของหลักสูตรและแบบเรียนแล้ว แต่จากการติดตามผล การใช้หลักสูตรพบว่า การเตรียมการสำหรับการใช้หลักสูตรยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร การฝึกอบรมครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใช้เวลาน้อยเกินไป การอบรมไม่ได้ผล เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในการดำเนินงานน้อย^๑ และเอกสารหลักสูตรถึงมือครูผู้ใช้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น ทั้งยังมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะแจกจ่ายให้กับครูอย่างทั่วถึง การนำหลักการศึกษาสมัยใหม่มาใช้ค่อนข้างมากทำให้ครูเก่า ๆ บางคนไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ที่ทันสมัย ทำให้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงวิธีสอนด้วยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากในการที่จะทำตามแผนการสอน อย่างไรก็ตามการกำหนดแผนการสอนให้รายละเอียด เป็นแนวทางในการปฏิบัติของครูนั้น ครูผู้ใช้หลักสูตรมีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ ช่วยครูได้มาก

^๑ สัมภาษณ์ รัชณี ศรีไพรวรรณ, ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๓.

แต่มีจำนวนมากเกินไป ไม่สามารถทำให้ครบตามแผนการสอนได้ และครูต้องทำงานหนักมากขึ้น^๑
ข้อบกพร่องของหนังสือแบบเรียนอยู่ที่ความผิดพลาดของเนื้อหา และความถูกต้องของตัวสะกด^๒

อย่างไรก็ตามปัญหาในด้านหลักสูตร และแบบเรียนของหลักสูตรภาษาไทย ๒๕๒๑ นี้
กำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการปรับปรุงพัฒนา แกไขสิ่งบกพร่อง เท่าที่ทางหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา ได้ติดตามผลการใช้หลักสูตร ๒๕๒๑ นั้นพบว่า นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา
๒๕๒๑ มีพัฒนาการด้านภาษาเป็นที่น่าพอใจ แต่ต้องรอดูผลผลิตผลจากวิธีการสอนตามหลักสูตร ๒๕๒๑ ก่อน
จึงจะบอกถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรและนักเรียนได้

๒. ปัญหาเกี่ยวกับครู ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการถ่ายทอด แนวแนวทาง หาคำความรู้
ให้กับนักเรียน ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียน ปัญหาสำคัญของครูสอนภาษาไทย
คือ ครูสอนภาษาไทยนับจำนวนไม่น้อยขาดศรัทธา และทัศนคติที่ดี ในวิชาที่สอน ต้องฝืนใจทำในสิ่งที่ตน
ไม่ชอบ เนื่องจากมีความคิดว่า ครูสอนภาษาไทยไม่ก้าวหน้า ภาษาไทยเป็นวิชาที่ครูใดเข้ร ไปสอนได้
โดยไม่ต้องอาศัยความรู้หรือกลวิธีเฉพาะอย่าง ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้มีผลต่อความรับผิดชอบงานในหน้าที่
ทำให้ไม่มีความตั้งใจที่จะสอน ไม่รู้สึกสนุกที่จะหาวิธีใหม่ ๆ มาสอน จากความคิดที่ว่าใครก็สอนได้ นี่ทำ
ให้เกิดปัญหาครูภาษาไทยบางคนไม่ได้รับการฝึกฝนหรือการเตรียมตัวอย่างถูกต้องมาก่อน ทำให้การ
สอนไม่มีประสิทธิภาพ สุขภาพจิตของครูเป็นปัญหาหนึ่งในการสอนภาษาไทย ครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้าน
อารมณ์ เนื่องจากสอนไปเขยาก็ได้ตามที่คาดหวังไว้ ทำให้เกิดช่องว่าง ความไม่เข้าใจมากขึ้น
ทั้งครูและนักเรียนไม่สบายใจที่จะสอนและเรียน^๓ จากสภาพที่เป็นอยู่ ครูบางคนขาดความรู้ในวิชา

^๑ โสวัณน์ โสภภาพล, "ปัญหาในการใช้แผนการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
ในจังหวัดบุรีรัมย์" (วิทยานิพนธ์ปริชญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๕๘.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่ม ๒
พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๒), หน้า ๕๐.

^๓ สัมภาษณ์ เต็มสิริ บุณยสิงห์, ๑๗ มกราคม ๒๕๒๔.

ที่สอนอย่างจริงจัง ขาดความแม่นยำในเรื่องเนื้อหา จึงใช้วิธียึดหนังสือเรียนเป็นหลักในการสอน บางคนไม่ค้นคว้าในสิ่งที่ตนยังสงสัยให้กระจ่างก่อนเข้าสอน ทำให้การสอนไม่แจ่มแจ้ง หรือบางครั้งไม่สามารถตอบปัญหานักเรียนได้^๑ ในด้านวิธีสอนของครู ครูขาดการเตรียมตัวที่ดีในการที่จะสอนนักเรียน ไม่ค้นคว้าหาวิธีใหม่ ๆ มาใช้สอน หรือทำอุปกรณ์การสอน และคงใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ หรือแบบบรรยาย การที่ครูยึดหนังสือเรียนเป็นหลักทำให้ครูไม่กล้าที่จะปรับหลักสูตรให้ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ และใช้หนังสือเรียนสอนการใช้ภาษาทุกอย่าง ไม่มีการสอนทักษะทั้งสี่ให้สัมพันธ์กันเองหรือสัมพันธ์กับวิชาอื่น รวมถึงการที่จะสอนให้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ทำให้หน้าเนื้อหาปัญหาสุดท้ายคือ ครูมีการกิจอย่างอื่นมาก ทำให้เวลาและความสนใจที่จะมีให้นักเรียนลดน้อยลง การที่จะชี้แนะ แก้ไขจุดบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนทำได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นนักเรียนจึงมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนในการใช้ภาษาติดต่อไปโดยไม่ได้แก้ไขตั้งแต่ต้น

๓. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ในการเรียนการสอนนอกจากครูผู้สอน นักเรียนยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะถ้านักเรียนมีข้อขัดข้องในการเรียน การจะหาประสิทธิภาพที่แท้จริงในการเรียนย่อมทำได้ยาก ในด้านนักเรียน ปัญหาที่พบเสมอคือ นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาไทยมองไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ เพราะภาษาไทยเป็นสิ่งที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เด็กไม่เรียนก็สามารถใช้ภาษาไทยได้ และด้วยสาเหตุนี้ ทำให้พื้นฐานของนักเรียนในด้านการใช้ภาษาไม่เท่ากัน แต่ในเวลาสอนครูสอนโดยถือว่าเด็กมีความรู้เท่ากัน ทำให้เด็กอ่อนเรียนไม่ทัน และเด็กเก่งเกิดความเบื่อหน่าย^๒ นักเรียนบางส่วนจะขาดทักษะในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง อาจเป็นเพราะไม่ได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอ หรือใช้เฉพาะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนเท่านั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน^๓

^๑ สัมภาษณ์ กำชัย ทองหล่อ, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๓.

^๒ สัมภาษณ์ เต็มสิริ บุญยสิงห์, ๑๗ มกราคม ๒๕๒๔.

^๓ ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ศึกษา ๒๓๑ วิธีสอนทักษะภาษาไทย (อุตรธานี : โรงพิมพ์ไทยสามัคคี, ๒๕๒๒), หน้า ๑๔๑.

๔. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียน ในการสอนวิชาทักษะเช่นภาษาไทยนี้ สื่อการเรียนจะเป็นสิ่งที่จะช่วยฝึกทักษะให้กับนักเรียน โดยเฉพาะสื่อการเรียนชนิดที่ให้นักเรียนใช้เองได้ จะช่วยครูได้มาก เพราะเป็นสื่อที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน แต่เท่าที่ผ่านมายังมีการนำสื่อการเรียนมาใช้ในวิชาภาษาไทยน้อยอยู่ ทั้งนี้เพราะครูสอนภาษาไทย ใช้วิธีสอนแบบเดิมที่มีข้อลัดกับกระดานดำ^๑ มองไม่เห็นความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ยุ่งยากก่อความเดือดร้อนให้กับครู เพราะทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณที่จะจัดสรรให้ ถ้าครูจะทำสื่อการเรียนใช้ต้องลงทุนเองนอกจากนี้ครูยังขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการเรียนอย่างง่าย ๆ รวมทั้งการนำเอาวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ด้วย ปัญหาที่สำคัญในข้อนี้คือ ครูในระดับประถมศึกษาแทบทุกคนเป็นครูประจำชั้นที่ต้องสอนคนเดียวทุกวิชา จึงไม่มีเวลาผลิตสื่อการเรียน

๕. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผล การวัดผลเป็นขั้นตอนหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้ทราบถึงประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน การวัดผลที่ดีจะทำให้ได้ทราบถึงสภาพของการเรียนการสอนตามความเป็นจริง และถ้าขั้นตอนการวัดผลมีอุปสรรค ไม่มีประสิทธิภาพ การจะใช้ผลที่วัดได้เป็นข้อมูลย้อนกลับย่อมไม่มีประสิทธิภาพเช่นกัน ในส่วนของการวัดผลวิชาภาษาไทย มีปัญหาพอจะรวบรวมได้ดังนี้

การวัดผลวิชาภาษาไทยนั้น ในเชิงปฏิบัติมุ่งวัดเฉพาะความจำเพียงอย่างเดียวซึ่งลักษณะธรรมชาติของวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝน สังเกตพัฒนาการของการใช้ภาษา การวัดผลโดยมุ่งที่ความจำนั้น ทำให้ไม่สามารถบอกได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการใช้ภาษามากน้อยเพียงไร อาจเป็นเพราะครูขาดความรู้ ความชำนาญในการวัดผล และมักจะใช้วิธีการวัดผลด้วยการสอบเพียงอย่างเดียว ทั้งช่วงเวลาในการสอบขึ้นกับตัวครูเป็นสำคัญ

^๑ สุจริต เพียรชอบ, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๘.

๖. ปัญหาในด้านวัฒนธรรมและค่านิยม การใช้ภาษาไทยของเด็กนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในโรงเรียน หากแต่เป็นสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ดังนั้นวัฒนธรรมและค่านิยมในด้านภาษา จึงมีอิทธิพลต่อเด็กมาก เพราะเด็กจะต้องหาทางเรียนรู้ นำมาใช้เพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ ค่านิยมในทางด้านการใช้ภาษาที่มีอิทธิพลต่อเด็กคือ การใช้ศัพท์แสลง เด็กจะจำคำเหล่านั้นมาใช้ทั้งที่รู้และไม่รู้ว่าผิด แต่คิดว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้พูดมีความโก้และทันสมัย และคำศัพท์ข้อความที่ผิด ๆ ที่ปรากฏทางสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทำให้เด็กเคยชิน เปลี่ยนแบบ และนำมาใช้โดยไม่รู้ตัวว่าผิด^๑ ในด้านวัฒนธรรมสังคมไทยในปัจจุบัน วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้อย่างมาก โดยที่ไม่ได้มีการกลั่นกรอง ในด้านภาษาเช่นกัน มักนิยมใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อแสดงภูมิความรู้ของผู้พูดบ้าง แสดงความโก้เก๋ มีรสนิยมสูงบ้าง ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ปลูกฝังให้เด็กฝังใจที่จะใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย^๒

จากการศึกษาสภาพในการเรียนการสอนภาษาไทยทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะใคร่รู้ว่าการสอนภาษาไทยนั้นมีความเป็นมาอย่างไร ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับอย่างไรบ้างและนักการศึกษาในปัจจุบันจะใช้ประโยชน์จากอดีต โดยนำวิธีสอนภาษาไทยที่ดี และใช้ได้ผลมาแล้วมาปรับปรุงใช้ได้ดีขึ้นได้อย่างไร ผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทยจากอดีตถึงปัจจุบันในเชิงประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการกันคว้าเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาต่อไป

๑.๒ ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเรียบเรียงวิวัฒนาการของหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๒๒๓ จนถึงปัจจุบัน

^๑ ภาควิชาหลักสูตร และการสอนฯ, ศึกษา ๒๓๑ วิธีสอนทักษะภาษาไทย, หน้า ๑๔๓.

^๒ สัมภาษณ์ เต็มสิริ บุญยสิงห์, ๑๗ มกราคม ๒๕๒๔.

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา และ เน้นถึงความเป็นมาของหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทย ในระดับประถมศึกษาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๒๒๓ จนถึงปัจจุบัน

๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย

ก. ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทย ในสมัยต่าง ๆ จากเอกสารหลักสูตรตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๓๔ จนถึง ๒๕๒๑ รวม ๑๒ ฉบับ หนังสือ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๔ จนถึง ๒๕๒๓ วารสาร งานวิจัย ตลอดจนเอกสารทางราชการอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๓๔ จนถึงปัจจุบัน

ข. สัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่ และความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทยรวมทั้ง องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในตำแน่งวิธีสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
๒. เป็นผู้ที่มีผลงานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ศึกษา

จำนวนทั้ง ๒ ข้อรวมกัน ๑๒ ท่าน ภายในขอบเขตเรื่องที่สัมภาษณ์ คือ

ก. เรื่องราวเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาไทยในตำแน่งทฤษฎีและปฏิบัติ ได้แก่ ความเป็นมาของวิธีสอนภาษาไทย วิธีสอนแบบต่าง ๆ สื่อการเรียน และการวัดผลการสอน

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไทย วิธีสอนภาษาไทยในอดีต วิธีสอนภาษาไทยในปัจจุบัน และแนวโน้มของวิธีสอนในอนาคต

วิธีการสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมคำถาม ภายในขอบเขตดังกล่าวล่วงหน้า รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วย

ค. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสัมภาษณ์ แล้วประมวลความเปลี่ยนแปลง
หลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทยในแต่ละสมัย เรียบเรียงวิทยานิพนธ์

๑.๕ คำจำกัดความ

ก. หลักสูตร หมายถึงหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ข. วิธีสอนภาษาไทย หมายถึงวิธีที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนทักษะให้กับ

ผู้เรียน

ค. หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือที่ใช้สำหรับเรียนภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๒๓-

๒๕๒๑

หนังสือเรียน หมายถึงหนังสือที่ใช้สำหรับเรียนภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑

๑.๖ ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้งผู้ศึกษาย้อนขึ้นไปในอดีต ข้อมูลบางตอนขาดหายไป และบางอย่าง
ไม่สามารถค้นคว้าหาได้ อาจทำให้การวิจัยในครั้งนี้อยู่ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

๑.๗ ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยในครั้งนี้งผู้ศึกษาเน้นเฉพาะในด้านวิธีสอน สำหรับหลักสูตรและองค์
ประกอบอื่นนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อความกระจ่างแจ้งในรูปแบบของวิธีสอนที่เปลี่ยนแปลง
มาเป็นลำดับ

๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ก. เป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย
ในระดับประถมศึกษา จะได้นำมาพิจารณาหาทางแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและ เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมต่อไป

ข. เป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับผู้เขียนตำราทางหลักสูตร และวิธีสอนภาษาไทยในระดับ
ประถมศึกษา

๑.๔ การเสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัย จัดลำดับขั้นตอนเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขต
ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย คำจำกัดความ ข้อจำกัดของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น และ
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย ตามลำดับ

บทที่ ๒ ความเป็นมาของการสอนภาษาไทย ลำดับความเป็นมาของการสอนภาษาไทย
ความเป็นมาของหลักสูตรภาษาไทย พุทธศักราช ๒๒๒๓ - ๒๕๒๑ และประมวลการสอนภาษาไทยและ
คู่มือครู ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๒๑

บทที่ ๓ วิธีสอนภาษาไทย ปรชญา และ ความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยตั้งแต่
พุทธศักราช ๒๒๒๓ จนถึงปัจจุบัน วิธีสอนภาษาไทยในแต่ละสมัย ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๒๒๓ จนถึง
ปัจจุบัน

บทที่ ๔ ความเป็นมาของสื่อการเรียนภาษาไทย และการวัดผลภาษาไทยตั้งแต่
พุทธศักราช ๒๒๒๓ จนถึงปัจจุบัน

บทที่ ๕ ผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ